

El cant d'un poble

Autoria: Josep Vicent Frechina
 Títol: *Vicent Torrent. La cançó popular*
 Editorial: Sembra Llibres, València, 2023
 128 pàgines

En l'última dècada, dins del seu catàleg de no ficció, l'editorial Sembra Llibres ha anat publicant una sèrie de biografies que ben bé mereixerien formar una secció amb entitat pròpia. Des de l'inicial *Ovidi Montllor. Un obrer de la paraula*, de Jordi Tormo (2015), fins a la recent *Vicent Andrés Estellés. La veu d'un poble*, de Pau Alabajos (2024), l'editorial ha anat sumant biografies dedicades a diverses persones referents de la nostra cultura, homenots i donasses que han desplegat un compromís cívic irrenunciable al llarg de la seua trajectòria.

En el cas que ens ocupa, *Vicent Torrent. La cançó popular*, és el crític musical i activista de la cultura popular Josep Vicent Frechina l'encarregat d'acostar-nos a la figura d'un dels fundadors del grup Al Tall. Frechina, autor de dues obres de referència com són *La cançó en valencià. Dels repertoris tradicionals als gèneres moderns* (2011) i *Pensar en vers. La cançó improvisada als països de la Mediterrània* (2014), a més del llibre *El cant de la terra. Pep Gimeno «Botifarra»* (2016, amb Joan Olivares), ens presenta un treball que excedeix la simple biografia personal. A partir de converses, cartes, notes manuscrites, material d'arxiu, articles i intervencions públiques, Frechina ens ofereix

una mirada enfocada a la trajectòria intel·lectual i artística de Vicent Torrent, que, com subratlla l'autor d'aquesta biografia, es desplega en tres àmbits: el de la creació musical, el d'elaboració d'un marc teòric i el de l'agitació cultural. Però al mateix temps, a través del retrat personal del desvetllament de la consciència d'un jove de família catòlica i conservadora, d'educació franquista i religiosa que des del seminari de La Rioja manté una relació epistolar amb Joan Fuster, Frechina basteix un fris històric generacional del nostre país al llarg dels últims seixanta anys, resseguint el context social, polític i cultural, amb especial atenció a les coordenades musicals.

Al llarg del llibre, Frechina dissectiona cadascun dels treballs que conformen la producció musical de Vicent Torrent i d'Al Tall. Ho fa desplegant els seus amplis coneixements, en un to accessible per als llecs, on l'erudició es posa sempre al servici del lector, creant complicitats. És justament en l'obra musical d'aquest grup on es posen les bases d'aquesta trajectòria continuada. Un fet que ara és tan corrent, com la incorporació de la dolçaina als instruments habituals dels grups de música, esdevingué en el seu moment símbol d'una proposta que volia desprendre's de l'embolcall folklòric i vincular-se a la modernitat. No es tractava, com diu el mateix Vicent Torrent, de dignificar la música tradicional, sinó de dignificar-se com a poble a través de la música.

Tal com analitza Frechina, eixa proposta musical que es plasma en la producció musical del grup Al Tall va donant pas gradualment a la construcció teòrica de tot un programa de redreçament cultural i nacional: una proposta arrelada a la música de tradició oral, però no amb un enfocament arqueològic o patrimonial, sinó funcional, com la via per a fer una cançó popular que esdevinguera material per a elaborar unes noves músiques amb mentalitat contemporània que permeteren vehicular reivindicacions actuals, així com trencar el procés de substitució lingüística i cultural.

D'aquesta manera, com ens conta Frechina, Vicent Torrent va elaborant un dels discursos més sòlids fets mai sobre el paper contemporani de la cançó tradicional, que cristal·litza en el concepte de *riproposta* en l'àmbit de la mediterraneïtat. Un elaborat i coherent discurs que Vicent Torrent desplegarà en altres fronts com ara els Tallers de Música Popular i la Fonoteca de Materials o en el corpus teòric que constitueixen les reflexions arreplegades en *La música popular* i el recull de textos *Sobirania musical*. Un compromís cívic a través de la música que mantindrà fins als darrers anys: l'edició i gira

del seu disc *Racones i cançons*, la seua participació en el Consell Valencià de Cultura, el document programàtic adreçat el 2015 a la Conselleria de Cultura —tot un projecte d'actuació immediata que va rebre una atenció tímida per part dels seus responsables— o la donació del seu arxiu en són clars exemples.

Una acurada selecció fotogràfica i un complet annex amb la relació de gravacions de Vicent Torrent (tant amb Al Tall com individuals), col·laboracions amb altres artistes, discos de la Fonoteca de Materials coordinats per Vicent Torrent i una àmplia i completa bibliografia (articles, entrevistes, ressenyes, llibres, tesis doctorals...) que abraça el període 1959-2022, donen compte del rigor i proximitat amb què l'autor ha afrontat la redacció de l'obra.

Malauradament, el llibre va aparéixer en un context incert per a l'escena musical en valencià derivat de la desaparició d'alguns dels grups capdavanters en els últims anys i del retorn a les principals institucions del país de les polítiques antivalencianes (el llibre encara arreplega la vergonyosa i indignant decisió de l'Ajuntament de Torrent, governat pel PP i Vox, de retirar el nom de Vicent Torrent de l'auditori d'aquesta localitat). Però és justament aquesta circumstància, imprevista per l'autor quan abordava aquest projecte, la que dona una nova lectura a aquest repàs per la trajectòria d'un grup que ben prompte esdevingué veu d'un poble que transità de la dictadura a la democràcia, autors d'un bon grapat de cançons esdevingudes himnes que romanen en la memòria col·lectiva amb una vigència plena.

Josep Lluís Marín